

Solti Ágnes - Vida Orsolya

Jegybanki szupertartalék: a speciális ismeretek és az oktatási tevékenység felértékelődése

„A pénzügyileg tudatos fogyasztók végső soron hozzájárulnak a stabil gazdasági és pénzügyi rendszerhez, miközben saját pénzügyi helyzetükön is javítanak. [...] Az intelligens pénzügyi tervezés abban segítheti a háztartásokat, hogy pénzügyi sokkok idején is kényelmes életvitelt folytathassanak. Ezen eredmények elérésében kulcsszerepe van a pénzügyi oktatásnak.” – [Ben S. Bernanke](#), a Federal Reserve korábbi elnöke (2006-14).

Az új koronavírus-járvány világszerte olyan [innovatív megoldásokra](#) sarkallta a jegybankokat, amelyek javarészt a hosszú távú kilábalásra és a fenntartható növekedésre helyezik a hangsúlyt. Ezek a lépések elsősorban monetáris politikai, a pénzügyi rendszer stabilitását célzó, valamint felügyeleti intézkedések voltak. A jelenlegi válság azonban egy olyan jegybanki tevékenység fontosságára is rámutat, ami gyakran kívül esik a figyelem középpontján, mivel klasszikus értelemben nem tartozik egy központi bank alapfeladatai közé, és annak eredményeiről az egyes jegybankok is csak szerényen, szűkszavúan számolnak be. Ez a tevékenység a gazdasági és pénzügyi oktatásban vállalt szerep, amely azonban több szálon is kapcsolódik a hagyományos mandátumhoz. Ahogyan arra Jürgen Stark, az Európai Központi Bank korábbi főközigazdásza és igazgatósági tagja (2006-12) már évekkal ezelőtt [rámutatott](#), a megfelelő gazdasági ismeretek elsajátítása alapvető fontosságú egy társadalom egészséges működése szempontjából, hiszen közvetve hozzájárul az erőforrások hatékony elosztásához, valamint növeli a prudens politikák társadalmi támogatottságát is.

A jelenlegi krízis mindkét tényező fontosságát megerősíti, hiszen egy ilyen válsághelyzetben az egyén szintjén még nagyobb jelentősége van annak, hogy eligazodjunk azokban a pénzügyi kérdésekben, amelyek a személyes jólétet befolyásolják, valamint ne csak megértsük, de támogatni is tudjuk az olyan monetáris és fiskális döntéseket, amelyek segítik az adott válsághelyzetből való kilábalást. Ezáltal nő a monetáris és fiskális döntéshozók hitelessége is, ami bár nem mutatkozik meg a jegybanki mérlegen, mégis az egyik legértékesebb eszköznek számít egy központi bank számára. Korábbi évek német [kutatásai](#) [kimutatták](#), hogy a jegybanki tevékenységgel kapcsolatos tudás terjesztése – amiben a jegybank saját [kommunikációs csatornáit](#) is szerepet kapnak – pozitív hatással van a központi bankokba vetett bizalomra, így annak

biztosítása, hogy a közvélemény megfelelő ismeretekkel rendelkezik a monetáris tevékenységről, jótékony hatással lehet a jegybanki alapfeladatok sikerére.

A gazdasági-pénzügyi oktatás és ismeretterjesztés tehát közvetlenül hat a monetáris politika hatékonyságára, például az árstabilitási célok megértetésén és így annak széles társadalmi támogatottságán keresztül. A jegybankok oktatási tevékenysége – amely országonként eltérő mértékben egészíti ki a hagyományos oktatási rendszert – így a közjavak tábort erősíti. A képet tovább színezi, hogy a jegybankban dolgozó technokraták igen egyedi tudás birtokában vannak, amellyel sokszor az a kötelezettség is együtt jár, hogy részt kell vállalniuk a pénzügyi szakemberek képzésében, hozzájárulva ezzel a humántőkébe való befektetéshez, ami már önmagában nemzetgazdasági [versenyképességi tényező](#). Napjaink folyton változó és egyre inkább versengő pénzpiacain pedig a tudás valóban hatalom, a gazdasági és pénzügyi tájékozottság bővítése pedig támogatja a szükséges tudásbázis megalapozását. Az így megszerzett ismereteknek azonban haladniuk kell a világ fejlődésével, elég csak a technológiai változások pénzügyi szektorra gyakorolt hatásaira gondolni. Ebben a folyamatban is elsődleges szerephez jutnak a jegybankok, például a FinTech-szektorra érintő kutatásaik során megszerzett ismeretek folyamatos bővítésével és átadásával, ahogyan azt az amerikai Fed Saint Louis-i tagbankjának gazdasági oktatásért felelős vezetője, Mary Suiter is [kiemelte](#) egy idén áprilisban adott interjújában.

A nemzetközi gyakorlatot tekintve elmondható, hogy a jegybankok bár különböző mértékben és módokon nyitják meg kapukat az ismeretek átadása érdekében, mégis sok közös pont azonosítható ez irányú tevékenységükben. Napjainkban a haladó szellemiségű jegybankok szinte kivétel nélkül tartanak folyamatos továbbképzéseket saját munkavállalóik számára, valamint részt vesznek az általános pénzügyi ismeretterjesztésben is. Ilyen gyakorlat például, hogy törvényi mandátumából fakadóan a Magyar Nemzeti Bank számos csatornát felhasználva járul hozzá a pénzügyi műveltség mélyítéséhez: a vonatkozó [nemzeti stratégia](#) kialakításában való részvételen túl ide tartozik többek között a Pénziránytű Alapítvány keretében végzett munka, illetve a Pénzügyi Fogyasztóvédelmi Központ működtetése is, amelyeken keresztül a jegybank több korcsoportot is elér. Ugyancsak gyakori, hogy adott jegybank egyetemekkel és egyéb képzési központokkal köt megállapodást oktatási tevékenység nyújtásáról, sőt az sem példa nélküli, hogy mindennek saját épületében adjon otthont. Ilyen például a litván jegybank (Lietuvos bankas) Vilniusi Egyetemmel közösen alapított [kiválósági központja](#) (Center for Excellence in Finance and Economic Research), mely a jegybank székházában kapott helyet. A központ létrehozásának kifejezett célja a litván gazdasági és pénzügyi tudományok színvonalának javítása, a releváns gazdasági és pénzügyi kérdésekről folytatott minőségi viták ösztönzése, a lakosság oktatása, valamint a litván jegybank megítélésének javítása.

Több európai központi bank gyakorlatában megjelenik az, hogy a társadalmi felelősségvállalás jegyében folytatott oktatási tevékenysége, valamint saját és más (jegy)bankok munkavállalóinak továbbképzése érdekében önálló oktatási központot állít fel. Ilyen gyakorlatot követ a svájci jegybank (Schweizerische Nationalbank, SNB) is, amely kiemelten fontosnak tartja a fiatalok felnevelését gazdasági és pénzügyi ismereteinek bővítése mellett a célzottan jegybanki tematikájú képzéseket. Ezért az SNB saját képzési központot tart fenn [Studienzentrum Gerzensee](#) néven. A

központ a berni kantonban fekvő Gerzensee-ben működik az 1700-as években épült és a jegybank által 1980-ban megvásárolt Neues Schloss kastélyban. Az ingatlant kifejezetten erre a célra – emellett az állagmegóvás szándékával – vásárolták meg, és 1986 óta tartanak ott kurzusokat. Az alapítványi formában működő képzési centrum alapvetően négy funkciót szolgál: a svájci és külföldi jegybanki és pénzügyi szektorban dolgozó szakemberek képzése mellett helyszínt biztosít konferenciák és posztgraduális közgazdászképzések, valamint jegybanki, kormányzati és egyéb, a gazdaságpolitikával foglalkozó eseményekhez, továbbá szerepet játszik a gerzensee-i táj szerves részét képező kastély mint történelmi épület megóvásában. Emellett a központban kutatómunka is folyik.

Németország jegybankja (Deutsche Bundesbank, DB) még ennél is tovább ment, és saját főiskolát alapított [Hochschule der Deutschen Bundesbank](#) néven, ahol 1980 óta képi a fiatal tehetségeket mint a jegybank és a pénzügyi felügyeleti hatóság (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht, BaFin) jövőbeni szakembereit. A DB 1974-ben, a Schloss Hachenburg GmbH árverési aukcióján szerezte meg a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartományban található kastélyt. Bár a szükséges felújítási munkálatok 1982-ig tartottak, az oktatási tevékenység már 1976-ban megkezdődött. Az intézmény államilag elismert duális képzési helyként működik, amely a Bundesbank egyik, külön jogi személyiséggel nem rendelkező és nem önálló intézménye. A hallgatóknak lehetőségük van arra is, hogy a gyakorlati időszakot külföldi partnerintézményeknél töltsék (többek között olyan országok jegybankjainál, mint Dánia, Írország, Olaszország, Lettország, Luxemburg, Hollandia, Ausztria, Csehország, Spanyolország és Ciprus). A Bundesbank a Nemzetközi Jegybanki Dialógus Központja (CIC) keretein belül kölcsönös cserelehetőséget biztosít a főiskola tanárainak és diákjainak külföldi jegybankok oktatási intézményeinél, így például a Banking University of the National Bank of Ukraine, a Moscow Banking School of the Bank of Russia, a PBC School of Finance at Tsinghua University és a Polessky State University is részesei a programnak.

A visegrádi régiót tekintve kiemelhető a szlovák jegybank (Národná banka Slovenska, NBS), amely ugyancsak nagy hangsúlyt fektet a pénzügyi szektorban dolgozók szakmai továbbképzésére. Ennek jegyében működteti független jogi személyként a jegybank székházától nem messze található ingatlanban az [Institute of Banking Education of the National Bank of Slovakia \(IBV NBS\)](#) nevű oktatási központját. Az intézmény által kínált mintegy 120 kurzus a bankrendszerre, a banki számvitelre, a bankok felügyeletére és szabályozására, a fizetési rendszerekre és a pénzügyi piacokra vonatkozó témákat öleli fel, de menedzsment témájú és idegennyelvi képzéseket is tartanak. A szlovák Oktatási, Tudományos, Kutatási és Sportminisztérium az intézet számos banki továbbképzési programját jóváhagyta, valamint a jegybank engedélye alapján az intézmény szakmai vizsgákat is szervez, így például a pénzügyi közvetítőkre és tanácsadókra vonatkozó szlovák törvény által előírt vizsgáknak az IBV NBS a kizárólagos szervezője.

A jegybankok tehát az elmúlt évtizedekben egyre inkább megnyitják kapuikat a tudásmegosztás céljával, amely a nemzeti oktatási rendszereket is segíti abban, hogy minél hatékonyabb válaszokat tudjanak adni a XXI. század kihívásaira.

„Szerkesztett formában megjelent a napi.hu oldalon 2020. december 29-én.”